

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a unui program de sprijin pentru supravegherea și urmărirea spațială

COM(2013) 107 final – 2013/0064 (COD)

(2013/C 327/08)

Raportor: **dl Edgardo Maria IOZIA**

La 14 martie 2013 și la 20 martie 2013, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și, respectiv, Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a unui program de sprijin pentru supravegherea și urmărirea spațială

COM(2013) 107 final – 2013/0064 (COD).

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 27 iunie 2013.

În cea de-a 491-a sesiune plenară, care a avut loc la 10 și 11 iulie 2013 (ședința din 10 iulie 2013), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 165 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 7 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE recunoaște că este important ca Europa să dispună de un sistem autonom de supraveghere a spațiului, pentru a-și proteja infrastructura spațială și pentru a-și securiza lansările, și salută inițiativa Comisiei, care abordează această temă pentru prima dată și propune soluții pentru demararea unui proces de colaborare și integrare la nivelul Uniunii Europene în acest domeniu.

1.2 CESE sprijină ideea Comisiei ca statele membre să-i înainteze spre aprobare propuneri operaționale în cazurile în care există un interes european evident cu privire la calitatea și cantitatea informațiilor prevăzute și la schimbul de cunoștințe privind metodologiile și capacitățile de analiză a datelor.

1.3 CESE este conștient de dificultatea de a găsi soluții comune pentru toate statele membre și consideră soluția Comisiei un prim pas important spre obiective mai ambițioase de colaborare. Dată fiind prezența în acest program a unor puternice interese militare, devine foarte complexă crearea unei infrastructuri comune, pe care CESE ar dori-o realizată cât mai repede cu putință, plecând chiar de la această inițiativă. Cu toate acestea, este bine să se pună bazele acestei colaborări între civili și militari, la care ar trebui să participe și Agenția Spațială Europeană (ESA), Agenția Europeană de Apărare și Direcția de gestionare a crizelor și de planificare.

1.4 CESE consideră că finanțările prevăzute pentru activitatea programului european de supraveghere spațială și de urmărire a obiectelor aflate pe orbita terestră, denumit SST (*Space Surveillance and Tracking*), în acești 7 ani de funcționare a serviciului, trebuie utilizate cu prioritate pentru a construi primul

nucleu al capacității europene independente, în care ar putea fi transferată o parte a capacității existente în prezent în cadrul departamentelor de apărare ale statelor membre. Această capacitate ar putea fi realizată prin utilizarea telescoapelor optice deja operaționale în Europa (Insulele Canare) și prin construirea a cel puțin un radar european de clasă echivalentă celor aflate în dotarea structurilor de apărare. Astfel, s-ar putea evolua în direcția unei investiții durabile, prin care ar putea fi transferate în sectorul civil noi capacități și competențe, pentru a îmbunătăți calitatea vieții cetățenilor europeni.

1.5 Pentru perioada celor 7 ani acoperiți de program, CESE consideră că trebuie definite, prin previziuni specifice, următoarele aspecte: nivelul serviciilor scontate din partea partenerilor naționali în termeni de cantitate de informații ce trebuie furnizate, tipologia, frecvența și calitatea acestor servicii, precum și disponibilitatea lor, astfel încât să se poată conta pe instrumentele necesare pentru evaluarea serviciilor, la fel cum se întâmplă în cazul programelor de cercetare din cel de-al șaptelea Program-cadru, unde acești parametri sunt clar definiți și corelați.

1.6 În opinia CESE, criteriile de acces la program ar trebui să rămână deschise și să fie explicate mai clar în textul articolului 7 alineatul (1) litera a). Este esențial să poată participa la program nu doar țările care dispun deja de o capacitate independentă (de exemplu, Franța, Germania, Regatul Unit), ci toate cele care pot pune la dispoziție competențe pentru procesarea datelor. Textul propus ar trebui revizuit în acest sens.

1.7 CESE observă că ansamblul activităților de supraveghere a spațiului, cunoscut sub numele de programul pregătit pentru capacități de cunoaștere a situației spațiale (*Space Situational Awareness – SSA*), cuprinde, pe lângă programul SST, și programul *Space Weather* privind fenomenele meteorologice spațiale (și referitor la activitatea magnetică a soarelui) și monitorizarea obiectelor din apropierea Pământului (*Near-Earth Objects – NEO*).

1.8 Recunoscut fiind faptul că pericolul reprezentat de activitatea solară pentru infrastructurile spațiale este cel puțin la fel de mare, dacă nu cu mult mai accentuat decât în cazul evenimentelor foarte intense, CESE consideră că aceste două aspecte ar trebui să facă obiectul unei monitorizări paralele, așa cum prevedea inițial definiția SSA, și invită ca atare Comisia să stabilească un cadru complet și integrat al aspectelor multiple ale apărării infrastructurilor spațiale, mai ales împreună cu ESA, care participă deja activ în programul de protecție împotriva radiațiilor solare. În concluziile Conferinței privind spațiul și siguranța, desfășurată la Madrid în zilele de 10 și 11 martie 2011, despre care se face referire în analiza impactului, se arată clar care este calea pentru consolidarea cooperării în acest domeniu între toate părțile interesate, în special UE, ESA și statele membre.

1.9 CESE este de acord cu propunerea Comisiei de consolidare a cooperării cu SUA și alte state interesate de un proiect comun de protejare a infrastructurilor spațiale, permițând astfel să se evite coliziunile periculoase și uneori catastrofale cu obiecte minuscule care pot scoate din uz un satelit costisitor și indispensabil activităților umane.

2. Documentul Comisiei

2.1 Comunicarea de față propune crearea unui nou program european de supraveghere spațială și de urmărire a obiectelor aflate pe orbita terestră, denumit SST (*Space Surveillance and Tracking*).

2.2 Programul a fost înființat ca răspuns la necesitatea de a proteja infrastructurile spațiale europene, în special cele reprezentate de programele Galileo și Copernicus/GMES, dar și lansările europene, împotriva riscurilor de coliziune cu deșeurile spațiale.

2.3 Comunicarea definește și cadrul legal al programului și schema de finanțare a acestuia pentru perioada 2014-2020.

2.4 Comunicarea este însoțită de un raport⁽¹⁾ în care se discută în special cinci sisteme de finanțare și de gestionare a programului, indicându-se caracteristicile, costurile și beneficiile acestuia.

2.5 Textul legislativ propriu-zis este precedat de o expunere de motive care îi explicitează contextul.

2.6 Contribuția indicativă globală a Uniunii la punerea în aplicare a programului SST este de 70 de milioane EUR pentru perioada 2014-2020.

2.7 Această sumă acoperă contribuția la funcționarea senzorilor aflați deja în posesia statelor membre participante – în mod normal, prin intermediul structurilor militare ale acestora – și a unui serviciu de alertă bazat pe datele

furnizate de statele membre participante și asigurat de Centrul Satelitar al Uniunii Europene (CSUE).

2.8 Participarea la program este facultativă și prevede că statele participante trebuie să dispună de senzori (telescoape, radare) deja operaționali, precum și de resursele tehnice și umane necesare sau de competențe relevante în domeniul procesării datelor.

2.9 În conformitate cu sinteza evaluării impactului, ce însoțește propunerea, costurile minime asociate evenimentelor legate de coliziunile deșeurilor cu sateliți europeni operaționali ar fi în Europa de 140 de milioane EUR/an, cu o creștere estimată până la 210 milioane EUR, dacă se ține seama de creșterea preconizată de 50 % pentru serviciile legate de industria de sateliți în următorii ani. Aceste date reprezintă o estimare foarte prudentă și nu cuprind pierderile „pe teren”, adică pierderile economice cauzate de întreruperi în funcționare, legate de datele transmise prin satelit.

2.10 Este importantă observația că aproape toate aceste pierderi sunt cauzate nu atât de pierderea fizică a sateliților, cât de reducerea duratei de funcționare, determinată de manevrele de evitare a coliziunilor.

2.11 Deși unele state membre utilizează în prezent propriul serviciu de supraveghere, Comisia consideră că implicarea UE ar fi necesară pentru agregarea investițiilor necesare finanțării proiectului, stabilirea măsurilor în materie de gestionare, definirea unei politici a datelor și asigurarea exploatarei capacităților existente și viitoare într-un mod coordonat.

2.12 În prezent, standardul de referință pentru toate serviciile de alertă este *Rețeaua de supraveghere a spațiului (Space Surveillance Network – SSN)* din SUA, administrată de Ministerul apărării (*Department of Defense*) din Statele Unite. În acest context, se consideră că cooperarea dintre UE și SUA, prin care datele provenite din Statele Unite sunt oferite cu titlu gratuit, este insuficientă, dat fiind că aceste date nu sunt destul de acurate, iar UE nu are control asupra gestionării lor.

2.13 Ca atare, înființarea acestui serviciu ar răspunde strategiei care urmărește autonomia Europei în domenii considerate esențiale, în special în ceea ce privește accesul la spațiu.

2.14 În prezent, se consideră că, în Europa, 65 % din senzorii pentru sateliții din partea inferioară a orbitei terestre (*Low Earth Orbit – LEO*) sunt în întregime sau parțial administrați de instituții legate de sectorul apărării⁽²⁾.

2.15 Se consideră că Agenția Spațială Europeană (ESA) nu este agenția potrivită pentru execuția unui astfel de program, pentru că nu este dotată cu echipamente de procesare a datelor confidențiale, precum cele provenind de la senzorii gestionați de structurile militare.

(1) Documentul de lucru al Comisiei – Evaluarea impactului, SWD(2013) 55 final.

(2) *Study on Capability Gaps concerning Space Situational Awareness*, ONERA, 2007.

2.16 Organismul european care ar trebui să se ocupe de activitățile operative legate de coordonare este Centrul Satelitar al Uniunii Europene (CSUE), o agenție a UE înființată prin acțiunea comună a Consiliului la 20 iulie 2001. Aceasta furnizează utilizatorilor civili și militari produse și servicii de informare constând în imagini geospațiale de diverse niveluri de clasificare de securitate. CSUE ar putea înlesni furnizarea unor servicii SST și va participa (în colaborare cu statele membre interesate) la constituirea și funcționarea sistemului SST, care reprezintă unul din obiectivele programului de sprijinire a SST. Cu toate acestea, în prezent, statutul acestui organism nu prevede nicio măsură în domeniul SST.

2.17 Se prevede că, pentru gestionarea programului, va fi necesară angajarea a 50 de persoane (inclusiv personal pus la dispoziție de statele membre participante, de CSUE și de Comisie).

3. Observații generale

3.1 CESE consideră că propunerea nu prevede crearea de instrumente și competențe suficiente la nivel european pentru colectarea și analiza datelor, consecința fiind că, după scurgerea celor cinci ani ai perioadei de finanțare a acestui program, Europa se va găsi în aceeași situație de la începutul perioadei, fiind așadar nevoită să reinnoiască probabil această convenție, pentru a asigura continuitatea furnizării de date de către structura de apărare a statelor membre participante.

3.2 În raport cu finanțarea propusă de 70 de milioane EUR, nu sunt definite cerințe cu privire la disponibilitatea, calitatea și relevanța datelor ce vor trebui furnizate de structurile naționale. Ca atare, criteriile de evaluare a serviciului oferit vor fi greu de stabilit. Acest lucru va fi posibil doar atunci când Comisia va fi publicat actele de punere în aplicare ce vor trebui să fie redactate.

3.3 Dat fiind că statele membre consideră că ESA nu oferă destule garanții pentru procesarea datelor sensibile, agenția desemnată în acest sens ar fi CSUE. Trebuie notat însă că la nivelul statelor membre, țările ce dispun de un serviciu de supraveghere și monitorizare (precum Regatul Unit, Franța, Germania) îl structurează în cadrul unei colaborări între agențiile spațiale și cele de apărare, ceea ce presupune că – în practică – modelul de colaborare între agențiile spațiale și cele de apărare s-a dovedit eficient. Ca atare, nu este clar motivul pentru care a fost exclusă ESA de la un serviciu de acest tip, cu atât mai mult cu cât agenția participă deja la un serviciu global de alertă și de gestionare a dezastrelor, Carta internațională privind spațiul și dezastrele majore (*International Charter on Space and Major Disasters*).

3.4 Programul SST este unul din cele trei elemente ale programului pregătitor pentru capacități de cunoaștere a situației spațiale (*Space Situational Awareness – SSA*), dezvoltat de ESA în mod preoperațional începând cu 2009, celelalte două fiind fenomenele meteorologice spațiale (*Space Weather*) și obiectele din apropierea Pământului (*Near-Earth Objects*).

3.5 Programul pregătitor de cunoaștere a situației spațiale (SSA) al ESA este finanțat dintr-un buget de 55 de milioane EUR. Nu este clar care este legătura dintre aceste două programe și – mai ales – nu se înțelege cum va fi sprijinit acest serviciu de SST prin intermediul unui serviciu analog care generează și gestionează alerte legate de riscurile induse de radiația solară.

3.6 Este util să se compare gravitatea daunelor cauzate de coliziunea cu deșeuri cu cea a daunelor ce derivă din activitatea geomagnetică solară. Conform unui studiu al Administrației Naționale a Oceanelor și Atmosferei (NOAA) ⁽³⁾ din Statele Unite, pierderile economice cauzate de furtunile solare infrastructurii de comunicații prin sateliți sunt uriașe. În 2003, activitatea solară intensă a distrus ADEOS-2, un satelit japonez de 640 de milioane USD. În 1997, o furtună magnetică a cauzat pierderea satelitului de telecomunicații Telstar, în valoare de 270 de milioane USD, în timp ce în, 1989, o altă furtună magnetică a provocat timp de nouă ore întreruperea furnizării de energie electrică în regiunea Canadei, cu pagube estimate la 6 miliarde USD.

3.7 Se estimează că o super-furtună solară (*solar superstorm*) precum cea survenită în 1859 ar provoca astăzi, doar în cazul sateliților de pe orbita geostaționară, daune de 30 de miliarde USD, în afara pagubelor pe care le-ar suferi rețeaua electrică, pagubele totale putând ajunge la 1-2 mii de miliarde USD, necesitând o perioadă de patru până la zece ani pentru deplina recuperare a capacității operaționale ⁽⁴⁾.

3.8 Nivelul de risc legat de activitatea solară este cel puțin egal celui cauzat de deșeuri. Din acest motiv, ar trebui ca cele două riscuri să facă obiectul unei supravegheri comune, așa cum preconizase de altfel Conferința de la Madrid din martie 2011. Comunicarea nu precizează însă cine va pune în aplicare un serviciu operațional privind alertele legate de activitatea solară.

3.9 CESE consideră că propunerea ar trebui să ia în considerare protejarea infrastructurii spațiale europene, inclusiv o activitate suplimentară de monitorizare a fenomenelor meteorologice spațiale și calendarele de realizare și de integrare a celor două sisteme.

4. Observații specifice

4.1 Articolul 5 alineatul (2) prevede că nu se construiesc noi capacități, ci că doar se vor reutiliza capacitățile existente ale statelor membre. Cu toate acestea, la punctul 2 al expunerii de motive se menționează explicit că nu sunt suficiente capacitățile actuale. Prin urmare, nu este foarte clar în detaliu ce tip de sistem se dorește a fi realizat, din cele cinci tipuri menționate în raportul însoțitor (*Evaluarea impactului*).

4.2 Specificațiile tehnice al acestui sistem nu sunt stabilite în mod explicit. Deși sunt descrise obiectivele, decizia de stabilire a componentelor sistemului este amânată pentru o dezbatere a statelor membre.

⁽³⁾ Value of a Weather-Ready Nation, 2011, NOAA.

⁽⁴⁾ Cf. National Research Council (2008), *Severe Space Weather Events. Understanding Societal and Economic Impacts: A Workshop Report*. Washington, DC, National Academies Press.

4.3 Relația dintre utilizările militară și civilă. Sistemul este conceput ca unul civil. Cu toate acestea, cele mai multe informații provin din surse militare. Nu există condiții sau protocoale explicite care să oblige partea militară să furnizeze aceste informații componente civile. Și în acest caz, propunerea menționează că acest aspect va fi stabilit în viitor.

4.4 Raportul dintre statele membre și UE. Propunerea menționează că toți senzorii sunt și vor trebui să rămână proprietatea statelor membre. Nu pare să existe cerințe explicite care să garanteze un nivel minim de flux de date și informații.

4.5 Definierea serviciului. Propunerea nu menționează explicit acest aspect. Ca atare, nu se poate estima dacă va fi suficient pentru proiectele stabilite în cadrul programului.

4.6 În rezoluția sa din 26 septembrie 2008, intitulată „Promovarea politicii spațiale europene”, Consiliul sublinia

necesitatea „*de a dezvolta o capacitate care să răspundă necesităților utilizatorului european de conștientizare cuprinzătoare a situației în mediul spațial*”.

4.7 Este important să se continue dezvoltarea activă a programului de monitorizare și urmărire spațială (SST) și a programelor actuale privind capacitatea de cunoaștere a situației spațiale (SSA).

4.8 „Indicatorii de rezultat și de impact” menționați la punctul 1.4.4 sunt mai degrabă tautologici, furnizând date operaționale modeste pentru evaluarea *ex post* a eficienței programului.

4.9 Deși este definită guvernarea, nu același lucru se poate spune despre modelul operațional al sistemului. Participarea statelor membre nu este obligatorie. Care este baza minimă pentru ca serviciul să poată funcționa?

Bruxelles, 10 iulie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE
